

Jessica Ruston

Je loog tegen mij

Mijn moeder verdween toen ik klein was...

ISBN 978-90-225-7179-8

ISBN 978-94-023-0356-8 (e-book)

NUR 305

Oorspronkelijke titel: *The Lies You Told Me*

Vertaling: Sabine Mutsaers

Omslagontwerp: b'IJ Barbara, Amsterdam

Omslagbeeld: Mark Owen/Arcangel Images en Giorgio Fochesato/Getty Images

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2013 Jessica Ruston

All rights reserved.

© 2016 voor de Nederlandse taal: Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor LGHR, die met dit boek is meegegroeid

1

Die ochtend trof ik een sleutel aan bij de post. Hij zat in een kleine luchtkussenenvelop waar mijn naam en adres op waren geschreven, in een handschrift dat ik niet kende. Ik wist al zonder de envelop open te maken dat er een sleutel in zat. Staand bij de voordeur kneep ik er gedachteloos in, zoals ik bij ieder pakje deed, als een kind vlak voor Kerstmis, en ik voelde de harde contouren van een klein voorwerp. Er zat ook een kaart of briefje bij – ik kon de randen voelen. Zo'n klein ding, hoe had ik kunnen bevroeden dat het zo'n enorme impact zou hebben?

Of misschien wist ik dat diep in mijn hart wel, onbewust, want ik verstopte de sleutel. Dat was raar, maar we doen toch allemaal wel eens rare dingen? Zo gek is dat niet. Iedereen heeft zijn eigenaardigheden. Je hebt mensen die onder het koken doen alsof ze een televisiekok zijn. Mensen die de voegen tussen de stoeptegels tellen en hun passen opdelen in clusters van vijf, tien, vijftien. Mensen die niet kunnen slapen voordat ze in gedachten een lijst hebben doorgenomen van iedereen die ze kennen, om de mensen op die lijst af te strepen, alsof ze hen daarmee op de een of andere manier veilig door de nacht heen kunnen loodsen. Zulke mensen heb je.

Maar goed, ik verstopte dus de envelop. Ik liet hem in de zak van het vest glijden dat ik 's morgens altijd droeg, gescheiden van de stapel met de andere post – een elektriciteitsrekening, iets voor

Mark van zijn praktijk, een kartonnen pakje van Amazon waarvan ik wist dat er een boek in zat dat ik voor mijn werk had besteld – en ik besloot het bruine envelopje niet open te maken of zelfs maar te bekijken voordat Mark was vertrokken. Ik schonk er geen aandacht aan, voor het geval alleen al de gedachte eraan het geheim zou verklappen.

Ik liep met de post naar de keuken en legde het stapeltje op zijn vaste plek, op een hoek van het kookeiland, waarna ik de waterkoker vulde. Mark zou zo naar beneden komen, de gebruikelijke ochtendwervelwind van aftershave en openstaande knoopjes, en na een kus van mij zou hij vertrekken naar zijn werk, met een ‘doei’ en ‘tot straks’ en een ‘fijne dag vandaag’.

Toen Mark weg was schonk ik nog een kop koffie voor mezelf in en ging aan de keukentafel zitten. Ik hoef pas om half tien de deur uit – ik geef college aan de universiteit en begin nooit vroeg – terwijl hij meestal voor acht uur vertrokken is, en ik koester die tijd waarin het huis voelt alsof het van mij alleen is. Ik geniet van de stilte die neerdaalt, als een oude jas die vertrouwd voelt op iedere centimeter van mijn lichaam. Mijn ochtendritueel biedt me de ruimte om me het huis toe te eigenen na Marks vertrek. Nu klink ik waarschijnlijk als een vreselijk mens, hè? Alsof ik iedere dag wacht tot mijn man eindelijk weg is, alsof ik hem bijna de deur uit kijk om ‘mijn’ huis even voor mezelf te hebben. Zo is het niet, niet echt. Ik vind het alleen fijn om de ruimte te hebben, de rust te voelen die over het huis neerdaalt, als een hond die aldoor rondjes draait in zijn mand nadat zijn baasje hem heeft uitgelaten.

Meestal ga ik eerst een minuut of vijf zitten, een beetje naar mijn nagelriemen staren of kijken naar de kat van de burens die op jacht is in de tuin, en dan bedenk ik dat ik nodig eens wat moet doen aan de boom waarvan we steeds zeggen dat hij gesnoeid moet worden. Ik lees niet in de krant die voor me ligt, waardoor ik me schuldig voel omdat ik niet de nodige belangstelling heb voor de gebeurtenissen in het meest recente oorlogsgebied. Soms maak ik lijstjes.

Boodschappenlijstjes of een lijst van de klussen die in huis gedaan moeten worden, dingen die ik moet afhandelen op mijn werk, lijstjes met films die ik wil zien. Ik heb altijd lijstjes gemaakt. Daar word ik rustig van.

Maar vandaag ging ik niet zitten staren en maakte ik geen lijstjes. Ik haalde de envelop uit mijn vestzak en legde hem voor me op tafel.

Klara Mortimer, Hamilton Road 57, Londen, SW17 2DG. Het was beslist geen handschrift dat ik kende. Dat is een van de dingen waar ik een heel goed geheugen voor heb. Mark vindt dat raar, maar voor mij is iemands handschrift net zoiets als zijn of haar gezicht. Letters vormen woorden die beelden oproepen en tot leven komen. De manier waarop mensen hun 'e' schrijven of de 's' en de 't' laten aansluiten is net zo individueel als een vingerafdruk. Je kunt een indruk van iemand krijgen zonder diegene te kennen, simpelweg door de manier waarop hij zijn letters vormt.

Wat kon ik aan de hand van deze envelop zeggen over de persoon die mijn adres erop had geschreven? Ik streek met mijn vingers over de letters en volgde de vormen. Ze waren niet uitgesproken rond of krabbelig, niet met flair geschreven of zwierig, maar ook niet krampachtig of onaangenaam om te zien. Het was een gelijkmatig, welgevormd, beleefd aandoend handschrift. Goedgemanierd, niet opdringerig, maar ook niet onderdanig. Niet het onleesbare gekrabbel van een medicus of de hoekige letters van een architect, zelfbewust als een designerbril met onversterkt glas. Helder, zonder enige aarzeling over de uitlopers. De schepper van dit handschrift was hoogopgeleid, dacht ik. Zelfverzekerd. Uit de ongelijke breedte van de pennenstreken kon ik opmaken dat het adres was geschreven met vulpen, niet met een balpen of fijschrijver, dus gokte ik dat de auteur ouder was. Meer kon ik er niet uit opmaken.

Ik draaide het bruine envelopje om. Geen afzender, zoals ik al had verwacht. Afgestempeld in het centrum van Londen. Niets waaruit ik zou kunnen opmaken wie hem had gestuurd. In ieder geval niet aan de buitenkant.

Ik wachtte nog even en stak toen, zonder er nog langer over na te denken, mijn duim onder de rand van de envelop en liet de inhoud op tafel glijden: alleen een sleutel, zoals ik al had geraden, en een dik, dubbelgevouwen vel schrijfpapier. Ik vouwde het open en begon te lezen.

En daar begon het allemaal mee.

Beste Klara,

Deze brief komt voor jou waarschijnlijk als een volslagen verrassing. Ik hoop dat hij niet te veel vervelende herinneringen oprakelt, maar ik heb dit lang uitgesteld. Lang genoeg.

Ik weet niet precies wat ze jou hebben verteld over je moeder – over de reden waarom ze er niet was toen je klein was, waar ze naartoe is gegaan en waarom – maar ik weet wel dat het niet de waarheid kan zijn geweest.

En ik mag niet degene zijn die jou vertelt hoe het zit. In de loop der jaren ben ik wel in de verleiding gekomen, heel vaak, om je te gaan zoeken en je te vertellen wat ik weet. Maar dat zou verkeerd zijn, zij zou het niet hebben gewild. Bovendien ken ik zelf niet eens het ware verhaal, niet helemaal. Maar ik weet genoeg om van mening te zijn dat jij het moet horen, dat je zelf moet ontdekken wat voor vrouw ze in werkelijkheid was. En ik geloof dat de tijd daar nu rijp voor is.

Daarom stuur ik je deze sleutel. Ik heb hem voor haar bewaard, zoals ik haar meer dan vijftientig jaar geleden heb beloofd. Ik weet zeker dat ze niet had verwacht dat er zo veel tijd overheen zou gaan. Maar ja, er is haar wel meer overkomen wat ze niet had verwacht. Dit soort dingen verwachten we geen van allen.

Ze hield van je, Klara. Zielsveel. Kort na je geboorte zei ze tegen me dat het was alsof de zon 's nachts was gaan schijnen en haar leven opeens op een heel verrassende manier werd verlicht. Je mag nooit denken dat ze niet genoeg om je gaf, dat het dáárdoor is

*gekomen, of dat jij voor haar niet altijd op de eerste plaats kwam.
Ze zou alles voor je gedaan hebben – als ze de kans had gekregen.
Het is haar tragedie, en de jouwe, dat ze die kans niet kreeg.*

Ik dreig al te veel te zeggen, dus ik houd ermee op.

Dit is de sleutel van Founthill Way 31 in Londen, nummer 17.

Ik hoop vurig dat je zult vinden wat je nodig hebt.

N.R.

Ik liet de sleutel in mijn handpalm rusten en voelde het gewicht ervan. Hij was klein, van koper, en zat vol gebruikssporen. Hij hing aan een metalen ring. Geen sleutelhanger, niets waaruit bleek bij welk adres hij hoorde. Ik voelde me... stiekem. Alsof de eigenaar de sleutel al die tijd had verstopt en niemand mocht weten van welk slot hij was. Waar had deze sleutel al die tijd gelegen? Onder in een la, afgedekt met papieren? Of in iemands portefeuille, in een jaszak? Had hij aan een haak gehangen, ergens in een keuken? Deze sleutel had een verleden, had me een verhaal te vertellen. Een verhaal waarop ik al mijn hele leven wachtte. Waar ik naar snakte. Een verhaal dat ik zou moeten ontsluiten.

Opeens, zonder enige waarschuwing, barstte ik in tranen uit.

De sleutel zat losjes in de zak van mijn spijkerbroek, zonder zichtbare contouren. Maar ik voelde hem zitten. Ik voelde de aanwezigheid ervan, het gewicht. Eigenlijk had ik Mark erover moeten vertellen zodra hij thuiskwam. Dat zou normaal geweest zijn, rechtdoorzee, de eerlijke aanpak. Dat wist ik best. Mark zou met me aan tafel zijn gaan zitten om de brief te lezen en een poosje hebben gepuzzeld over de betekenis ervan, maar hij zou me niet de kans gegeven hebben er geobsedeerd door te raken. Hij zou de mogelijkheden rustig en logisch met me hebben doorgenomen, om daarna met me mee te gaan naar het bewuste adres en uit te zoeken wat daar te vinden was. Geen uitvluchten, geen geheimen, geen ruimte in mijn hoofd om het

verhaal te laten woekeren tot het een eigen leven ging leiden. Geen ruimte voor een hele rits vragen, in formatie opgesteld, opgeslagen in de dossierkast van mijn hersenen.

Maar daar was geen tijd voor, hield ik mezelf voor; we werden bij zijn ouders thuis verwacht voor het avondeten en we mochten niet te laat komen. En dit was niet iets om te overhaasten. Mark zou meteen naar Founthill Way willen gaan, terwijl ik wist dat we dit niet vlug-vlug konden afhandelen, en bovendien... Ik had meer tijd nodig. Dat was alles. Wat ik deed had niets duisters of verdachts. Ik hield heus niet stiekem iets voor Mark verborgen. Ik was er alleen nog niet aan toe om het aan hem te laten zien.

Trouwens, we moesten opschieten en onderweg moest er ook nog een verjaardagskaart worden gekocht voor Marks vader. De hele familie zou komen en ik had de taak gekregen het dessert te verzorgen. Dus maakte ik brownies, en onder het bakken gaf ik mezelf de ruimte om de brief tot me te laten doordringen. Ik nam me voor om Mark er straks op de terugweg naar huis over te vertellen. De chaos in zijn ouderlijk huis, niet ver bij ons vandaan, aan Gironde Road in Putney, zou een te grote afleiding vormen. Het was onmogelijk om ergens over na te denken zodra je de paarse voordeur van dat gammele huis door was, waar het altijd te druk was, vol mensen en lawaai en gelach en andere, minder gebruikelijke toevoegingen aan het gezinsleven: eenwielers, vliegers en ooit een keer een vrouw die aan het bevallen was in een speciaal opblaasbaar 'baarbad' in de eetkamer.

Het heeft in het begin van onze relatie heel lang geduurd voordat Mark me aan zijn familie voorstelde. Ik denk dat hij bang was dat ik me zou laten afschrikken door hun excentrieke gedrag. Hij wist dat ik gewend was aan rustige familie-ententjes, met serieuze gesprekken en lange stiltes, niet de puinhoop en de chaos die bij zijn ouders thuis heersten. Maar hij schatte me verkeerd in: tegen de tijd dat ik ging kennismaken met de familie Oliver, kon niets me meer bij Mark vandaan houden. En zijn familie bood een context, de achter-

grond van wie hij was, een verklaring voor zijn hang naar conventies en regels – hij wilde altijd alles op de juiste manier doen. Al zolang ik hem kende vroeg ik me af waar sommige van zijn rituelletjes vandaan kwamen, maar ik had nog geen aanknopingspunt gevonden om hem ernaar te vragen. Waarom moest hij altijd drie keer controleren of de achterdeur wel op slot zat voordat hij naar bed kwam? Wat had hij tegen soep in blik en waarom ging hij zelfs zo ver dat hij zijn hoofd afwendde als hij in de supermarkt langs de blikken soep liep? Waarom gooide hij eten weg voordat de uiterste houdbaarheidsdatum was verstreken, en waarom zag ik hem regelmatig de koelkast controleren op voedingswaren die ongemerkt over de datum dreigden te raken?

Dat alles heeft hij me die eerste nacht in bed verteld. Ik hoefde er niet eens naar te vragen, hij deed gewoon zijn mond open en begon te praten. ‘Het was bij mij thuis maffier dan je je kunt voorstellen. Tegenwoordig zijn mijn ouders bijna burgerlijk, vergeleken met hun leven in die tijd.’ Hij ondersteunde zijn hoofd met zijn hand, de elleboog opzij gebogen, en ik schoof dicht naar hem toe, genietend van zijn geur en het gevoel van zijn nabijheid. Hij straalde warmte en geborgenheid uit.

‘Vertel eens.’

Een lange stilte. ‘Ik was eenzaam,’ zei hij uiteindelijk, en ik kon wel huilen. Hij had zo’n klein stemmetje. Het was wel het laatste antwoord dat ik had verwacht. ‘Ik weet het,’ vervolgde hij, ‘dat klinkt raar, hè? Het is altijd zo druk daar in huis, zo vol, er zijn overal mensen.’

‘Was dat vroeger niet zo?’

‘Soms wel. Het was er minder geordend dan nu.’

Dat kon ik me moeilijk voorstellen.

‘Maar in die tijd... Er waren wel mensen, alleen wist ik nooit wie ze waren. Niets is zo erg als uit school komen en het hele huis vol vreemden aantreffen terwijl er niemand van je eigen familie te kennen is.’

‘Angstaanjagend.’

‘Je went eraan, dat is het trieste. Op een gegeven moment verwachtte ik niet eens meer dat er iemand zou zijn. Of dat ik hen ook maar een moer zou interesseren.’

‘Dat is inderdaad triest.’ Mijn eigen familie was zonder twijfel raar vroeger, en bovendien vormden we samen een piepklein gezinnetje, maar ik had nooit het gevoel dat het niemand wat kon schelen waar ik uithing.

‘Is dat de reden dat je geneeskunde bent gaan studeren, denk je?’ ging ik door. ‘Iets waar je wél controle over had, een manier om mensen te helpen?’

‘Zou kunnen. Niet dat ik nu het gevoel heb dat ik op mijn werk de boel onder controle heb... Maar eigenlijk mag ik niet klagen, toch? Ik had tenminste twee ouders.’

Ik haalde mijn schouders op. ‘Min of meer. Maar die ene ouder van mij was er wel bijna altijd, in tegenstelling tot jouw vader en moeder.’

‘Maisie was “op reis”.’

‘Ze had vier kinderen, ze hoorde thuis te zijn.’

‘Ze was van mening dat wij onze eigen weg moesten vinden in de wereld. Dat was onze verantwoordelijkheid, niet de hare. Dat soort gelul.’

‘Ben je boos?’

Zijn schouder schokte even onder mijn hoofd. ‘Eerst wel, nu niet meer. Wat heeft het voor zin? En jij, ben jij boos?’

Dat was ik inderdaad – maar dan uit zijn naam, niet voor mezelf. Ik was kwaad om de dingen die hij me had verteld. Dat hij altijd alle sloten controleerde omdat hij als kind van vijf een keer wakker was geworden terwijl alle deuren openstonden en er een wildvreemde man halfnaakt over zijn bed gebogen stond. Zijn ouders hadden een raar feestje gegeven, dat was verlopen zoals alles bij hen thuis verliep, en vervolgens waren ze naar buiten gelopen om zich één te voelen met de bomen – en waren ze hem vergeten. Ik wist nu ook

dat hij een afkeer had van bliksoep omdat hij er jaren op had moeten leven, samen met zijn jongere broertjes en zusjes. ‘Het was het enige wat ik kon klaarmaken. Het enige waarvan ik niet bang hoefde te zijn dat we er voedselvergiftiging van zouden oplopen.’ De koelkast had altijd vol gelegen met bedorven eten en de vreemde papjes die zijn vader Barney had gebrouwen, tegen kwalen die heel makkelijk verholpen hadden kunnen worden met een bezoekje aan de apotheek, maar daar geloofde zijn familie niet in. Mark maakte altijd stiekem de koelkast schoon en gooide van alles weg als hij de kans kreeg, en hij probeerde te voorkomen dat zijn broertjes en zusjes er zelfs maar in de buurt kwamen en datgene wat ze erin aantroffen zouden opeten. ‘Serri heeft een keer iets gegeten waarvan ze dagenlang ziek is geweest,’ zei hij.

‘Eigenlijk was het gewoon kindermishandeling. Dat besef je toch wel, hè?’ Ik krulde zijn borsthaar om mijn vinger en hij bewoog licht onder mijn aanraking.

‘Geen mishandeling. Ze hadden geen kwaad in de zin.’

‘Verwaarlozing dan. Wat zou jij doen als je vermoedde dat er iets soortgelijks speelde bij een van je patiënten thuis?’

‘Het waren andere tijden. Zij waren anders. En ik ben toch best goed terechtgekomen?’

Ik zuchtte en gaf hem een kus in zijn hals. ‘Meer dan “best goed”. Ik word alleen treurig als ik eraan denk hoe je het helemaal in je eentje hebt moeten redden.’ Ik zweeg, want ik kreeg een brok in mijn keel bij de gedachte alleen al. De liefde die ik voor Mark voelde was enorm: beschermend en bezitterig.

‘En hoe zit het met je naam?’ Ik verborg mijn tranen achter een glimlach.

‘Ha, mijn naam. Mark was het degelijkste wat ik maar kon bedenken toen ik klein was. Zo heette een man verderop bij ons in de straat, iemand die bij een bank werkte. En de eerste letter was hetzelfde als die van mijn echte naam, dus voordat ik officieel mijn naam kon laten veranderen, deed ik zo’n beetje alsof ik Mark heette.

Als mensen hun schrijven richtten aan M. Oliver, dan kon ik doen alsof de M voor Mark stond en zou niemand erachter komen dat ik eigenlijk Moonbeam heet.’

Ik stond mijn ogen toe om dicht te vallen. Het treurige gevoel vermengde zich met blijdschap, blijdschap omdat hij me had toegelaten, omdat ik me tussen de stevig dichtgeklemde randen van zijn leven had weten te wurmen, als een mes in een oester.